

Rehberlikte

Temel

Kavramlar

Öğrenci Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik

ÖĞRENCİ KİŞİLİK HİZMETLERİ VE REHBERLİK

Geleneksel eğitim anlayışı içinde yer alan öğretim ve yönetim hizmetlerinin çağdaş insan profilini oluşturmada yetersiz kalması ve eğitim sistemi içinde yer alan bireylerin ihtiyaçlarını karşılayamaması çağdaş eğitim anlayışı kişilik hizmetlerini eklenmiştir.

ÇAĞDAŞ EĞİTİM

ÖĞRETİM

Öğrenciye bilgi-beceri kazandırarak zihinsel güçleri geliştirme

ÖĞRENCİ KİŞİLİK HİZMETLERİ

Öğrencilerin öğretim faaliyetlerinden en etkili biçimde yararlanabilmeleri ve kendilerini her yönüyle tüm olarak geliştirmeleri için uygun ortam sağlamaya yönelik hizmetlerin tümü

YÖNETİM

Öğretim ve ÖKH'nin iyi bir şekilde yürütülmesi için gerekli personel , araç, gereç vb. sağlama ve programları yürütmekle yükümlü örgüt

Ortak amaç

Bireyin bütün kapasitelerini kendisi ve toplumu için en uygun düzeyde geliştirmek

ÖĞRENCİ KİŞİLİK HİZMETLERİ

Öğrenci kişilik hizmetleri, çeşitli hizmet alanlarını içerisinde barındıran bir hizmetler grubu olarak ifade edilebilir. Öğrenci kişilik hizmetleri içerisinde yer alan hizmetler ve bu hizmetler kapsamında yapılan çalışmalar tabloda ifade edilmiştir.

ÖĞRENCİ KİŞİLİK HİZMETLERİ

SAĞLIK HİZMETLERİ

Sağlıkla ilgili önlemler alma

Sağlık eğitimi verme

Sağlık kontrolleri ve Taramalar

Tedavi hizmetleri

SOSYAL YARDIM HİZMETLERİ

Parasal yardım hizmetleri

Ek görev, iş bulma

Barınma hizmetleri

Beslenme hizmetleri

Ulaşım hizmetleri

REHBERLİK HİZMETLERİ

Psikolojik danışma
oryantasyon
Bireyi tanıma
Bilgi toplama ve yayma
yönelme yerleştirme
İzleme değerlendirme
Müşavirlik
Araştırma değerlendirme
İzleme ve değerlendirme
Çevre ve aile ile ilişkiler

ÖZEL EĞİTİM VE ÖZEL YETİŞTİRME HİZMETLERİ

Başarısızlığı giderici yetiştirme çalışmaları

Özel ilgi ve yetenekleri geliştirme

ihtiyaca yönelik hazırlık kursları

SOSYAL VE KÜLTÜREL HİZMETLERİ

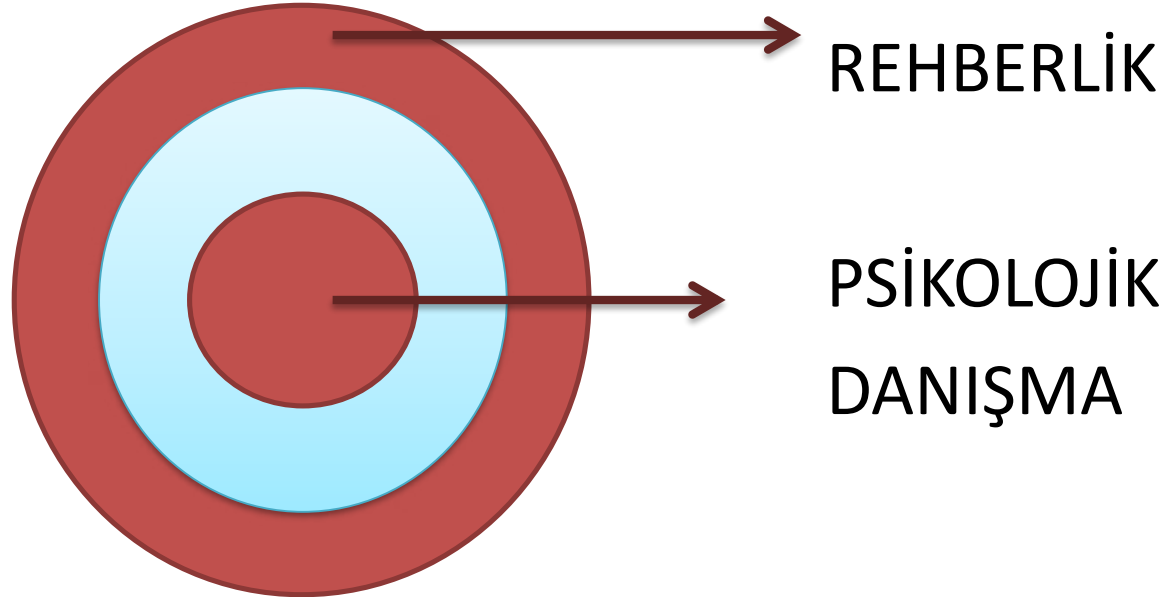
boş zaman eğitimi Verme

Boş zamanları değerlendirme olanakları hazırlama

İlgilere göre çeşitli etkinlikler Planlama

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA İLİŞKİSİ

- Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri öğrencilerin eğitsel, kişisel ve mesleki alanlarda karşılaşılabilecekleri sorunları çözebilmelerinde onlara üst düzeyde yardım etme görevini üstlenir.

Rehberlik Nedir?

REHBERLİK NEDİR?

Öğretim ve yönetim süreçlerine önem veren ve öğrencilerin akademik gelişimlerini ön plana alan yaklaşımların yetersizliğini gidermeyi amaçlayan öğrenci kişilik hizmetlerinin bir grubunu oluşturan ve eğitim sürecinin tamamlayıcı bir parçası olarak kabul edilen rehberliğin çeşitli tanımları vardır.

REHBERLİK NEDİR?

Rehberlik, kılavuzluk etmek ve yol göstermek anlamlarına karşılık gelmektedir. Rehberliğin ne olduğunu açıklayabilmek için vurgulanması gereken önemli noktalar vardır.

REHBERLİK NEDİR?

Rehberlik bir süreçtir:

Rehberlik bireye yardım etme işidir:

Rehberlik yardımı bireye dönüktür.

Rehberlik bilimsel ve profesyonel bir yardımdır.

Rehberliğin nihai amacı bireyin kendini gerçekleştirmesine yardım etmektir.

Rehberliğin Tanımı

Rehberliğin Tanımı

- ✓ Literatüre bakıldığında rehberliğin onlarca tanımı vardır. Bunun ana sebebi disiplinler arası bir bilim dalı olmasıdır.
- ✓ Rehberlik kavramının tanımlardaki farklılaşmanın ve tek bir tanımının olmamasının nedenleri şu şekilde olabilir:

- Çok geniş bir alanı kavradığı için .(eğitime, müfredat programlarına, bireyin iç dünyasına, toplum hayatına... kadar uzanan)
- Rehberlik uygulamalarının dayandığı kuramlar farklı ve arasında tam bir örtüşme yok.
- Pdr alanında görev yapan personelin gördükleri eğitim ile uygulama tecrübeleri arasındaki farklılık.

- Davranış bilimlerindeki gelişmelerden ve pdr alanındaki yapılan çalışma ve uygulamalardan sürekli etkilendiği için.
- Bireye psikolojik yardımı konu edinen psikoloji ve psikiyatri alanları arasındaki ilişkilerin ve sınırların henüz belirlenmemiş olması da rehberliğin tanımını yapmada kavramsal karışıklıklar yaratmaktadır.

Rehberlik :

‘ Bireyin en verimli şekilde gelişmesi ve tatminkar uyumlar sağlamasında gerekli olan seçmeleri, yorumları, planları yapmasına ve kararlar vermesine yarayacak bilgi ve becerileri kazanması ve ulaştığı bu seçme ve kararları uygulaması için kişiye yapılan sistemli ve profesyonel yardım.’

(Tan,1992)

‘ bireylere çağdaş dünyanın ihtiyacı olan, mutlu ve üretken insanlar olabilmeleri için gerekli niteliklere ulaşmaları amacıyla, uzman kişilerce yapılan yardımları içeren bir süreçtir. (Erkan, 2000)’

Rehberlik tanımlarında görülen ortak noktalar:

- Rehberlik hizmeti uzman kişilerce verilir.
- Bilimsel ve profesyonel bir yardımdır.
- Psikolojik bir yardımdır.
- Bir süreç içerisinde verilir.
- Bireyin kendini tanımasına ve anlamasına yardım etmeyi amaçlar.

- Bireyin iç ve dış dünyasıyla uyumuna yardım etmeyi amaçlar.
- Bireye dönüktür.
- Bireyin gizil güçlerini ortaya çıkarmayı amaçlar.
- Nihai amacı bireyin kendini gerçekleştirmesine yardım etmektir.

Rehberliğin Gerekliliği ve Önemi

REHBERLİĞİN GEREKLİLİĞİ VE ÖNEMİ

- ✓ 20. yüzyılın başlarında eğitim sistemi içerisinde yer alan 'öğretim' ve 'yönetim' hizmetlerinin öğrencilerin eğitsel, kişisel ve mesleki alanlardaki ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kaldığı görülmüştür.(Bakırcıoğlu, 2000)
- ✓ Bu nedenle, bu alanlardaki ihtiyaçların giderilmesi için güncellenen eğitim sisteminde yer alan 'rehberlik ve psikolojik danışma' hizmetlerinin gerekliliği ve önemi günümüzde çok fazla kabul görmektedir.

Rehberliğin Ortaya Çıkmasını Gerektiren Bazı Gelişmeler

- Çağdaş eğitim anlayışının benimsenmesi
- Eğitimde bireyin duygusal yönüne verilen önemin artması
- Birey farklılıklarının eğitimde dikkate alınması zorunluluğu
- Mesleklerin çeşitlenmesi ve meslek seçiminin zorlaşması

- Demokratik toplumlarda bireylere tanınan seçme özgürlüğü
- Demokratik yaşamın karar verme gücüne sahip bireyler gerektirmesi
- Ruh sağlığına verilen önemin artması
- Psikometrideki gelişmeler

Tüm bu gerekçelerin karşılanabilmesi nedeniyle rehberlik hizmetlerine gerek duyulmakta ve önem verilmektedir.

Rehberliğin Amaçları

Rehberliğin Amaçları

- Bireyin kendini tanıması ve anlamasına,
- Bireyin gizilgüçlerinin farkına varmasına ,
- Bireyin problemlerini çözebilmesine,
- Bireyin iç ve dış dünyasıyla uyumlu olabilmesine,

- Bireyin iletişim becerilerini geliştirebilmesine,
- Bireyin ilgi ve yeteneklerine uygun mesleki yönelimlerde bulunabilmesine,
- Bireyin etkili kararlar verme ve planlar yapabilmesine,
- Bireyin zamanını iyi kullanabilmesine yardım etmektir.

- M.E.B. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliğine göre, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin amacı:

Madde 6: ' Türk eğitim sisteminin genel amaçları çerçevesinde eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri temelinde; öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmesine, eğitim sürecinden yetenek ve özelliklerine göre üst düzeyde yararlanmalarına ve gizilgüçlerini en uygun şekilde kullanmalarına ve geliştirmelerine yöneliktir. Öğrencilere yönelik olarak düzenlenen her türlü rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bu amaçlar doğrultusunda bütünleştirilerek verilir.'

MASLOW'UN İHTİYAÇLAR HİYERARŞİSİ

◆ Kendini gerçekleştirmekte olan bireyin;

- Benlik saygısı yüksektir.
- Gerçekçidir. Kendine, çevresine ilişkin gerçekleri yeterli olarak algılayabilir.
- Kendini ve başkalarını kabul eder. Kendine ve başkalarına saygı duyar, eksik ve fazla yönlerinin bulur.
- Davranışları doğaldır. İçi dışı birdir. Yapmacılıktan uzaktır.
- Sorunlarını çözmek için potansiyellerini kullanır. Gerektiğinde yardım almaktan kaçınmaz.
- Geçmişten çok geleceğe dönüktür.
- Aktif, girişken ve sorumluluk sahibidir.

- Zamanı iyi kullanır.
- Takdir edilmekten dolayı şımarmaz, takdir etmekten kaçınmaz.
- Sosyal çevresine karşı duyarlıdır.
- Toplumsal kurallara ve ahlaki değerlere saygılıdır.
- İletişim becerileri olumlu yönde gelişmiştir.
- Demokratik ve hoşgörülüdür. Önyargıdan uzaktır.
- Karar verme becerileri gelişmiştir. Sağlıklı ve akılcı kararlar alabilir.
- Mizah duyguları gelişmiştir.
- Yaratıcıdır.
- Yeniliklere, yeni yaşantı ve deneyimlere açıktır.

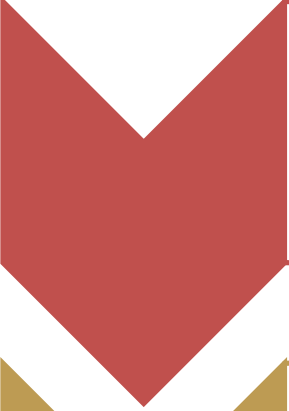
♣ Rehberlik hizmetlerinin başarıya ulaşabilmesi için belli ilkeleri olması ve bu ilkeler ışığında yürütülmesi temel koşuldur. Bu koşul rehberlik alanında hizmet verenlerin işlerini belli kriterler doğrultusunda yapmasına olanak vermektedir.

♣ ♣ Rehberliğin ilkeleri, rehberliğin dayandığı psikolojik, toplumsal ve felsefi temellerin özünden oluşmuştur. Ayrıca, bu ilkeler psikolojik danışma ve rehberlik programı yürütülen toplumun eğitim felsefesinden ve paradigmalarından etkilenmektedir. M.E.B Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğünce yayınlanan mevzuatta yer alan ve çeşitli araştırmacılar tarafından ortak olarak vurgulanan ilkeler verilmektedir.

Rehberlik Hizmetleri Demokratik ve İnsancıl Bir Anlayışa Sahiptir.

- **Demokrasi** bireyin kendi kendini yönetme seçim yapma ve karar alma sürecidir.
- Bu ilkeye göre her birey **biricik** ve **değerli** bir varlık olup saygıya değerlidir.
- İnsancıl anlayışa göre birey yalnız insan olduğu için saygıdeğer bir varlıktır. Saygı bir başkasını değerli olarak algılayıp onun ihtiyaç ve isteklerine karşı duyarlı olmak onun arzularına tercihlerine ve kararlarına önem vererek onu değerli görmektir.
- Demokratik toplumlarda saygı ön planda olup bireyin özgürlüğünü kısıtlamadan ona kendini gerçekleştirebilme fırsatı vermektedir.
- Bireyler sosyoekonomik koşulları, toplumsal konumu , bireysel farklılıkları ne olursa olsun temel hak ve özgürlük açısından eşit olmalıdır.
- Demokratik ve insancıl anlayışa göre her birey kendine özgüdür ve diğerlerinden farklıdır. Bu farklılık çerçevesinde seçme ve seçilme , karar alma, kendini gerçekleştirme özgürlüğüne sahiptir.

Rehberlik Anlayışı Öğrenciyi Merkeze Alır

-
- Öğrenci merkezli eğitim sistemi, çağdaş eğitimin bir özelliği olup öğrencilerin ilgi ihtiyaç ve gelişim özelliklerine göre düzenlenir.

-
- Sadece sorunlu öğrencileri değil farklı gereksinim ve koşullardaki tüm öğrencileri hedef alır (rehberlik hizmeti verilir) .

-
- Bu ilke ile vurgulanan amaç, her öğrencinin **bireysel farklılıklarını** dikkate alarak kendilerini gerçekleştirmelerine katkı sağlamaktır.

REHBERLİKTE ÖZERKLİK ESASTIR.

*İnsancıl kurama göre, her birey kendi sorununu çözebilecek potansiyele ve güce sahiptir.

*Bu nedenle rehberlikte birey adına sorun çözülmmez bireyin içinde bulunduğu duruma yönelik alternatif çözüm yolları belirlenir ve birey kendisi durumuna uygun olan çözüm yolunu yine kendisi seçerek bireye doğru kararlar alması noktasında yardımcı olmak amaçlanır.

*Özetle rehberlikte öğrenciye balık verilmez balık tutması öğretilir.

Rehberlik Hizmetlerinde Bireysel Farklılıklara Saygı Esastır

- Her öğrenci kendine has özellikleri olan bir bütündür.
- Yani kişiliği, yeteneği ve özellikleri yönünden farklıdır.
- Öğrenciye bu bireysel farklılıklar dikkate alınarak hizmet sunulmalıdır.

Rehberlik Hizmetlerinde Gönüllülük Esastır.

Bu ilkeyle öğrencinin rehberlik hizmetlerinden zorla değil kendi rızası ile faydalanması vurgulanmaktadır. Yani rehberlik hizmetlerinde zorlama yoktur.

Rehberlik Hizmetlerinde Gizlilik Esastır.

- Psikolojik danışma oturumunda öğrenciler danışmanla özel sorunlarını paylaşabilir.
- Güven esasına dayanan bu süreçte öğrenciler, kimseyle paylaşamayacağı sırlarını açığa çıkarabilir.
- Bu noktada danışmanlar veya öğrencinin mahremiyetini paylaştığı kişiler, öğrendiklerini kişinin kendisi yahut bir başkası için risk teşkil eden zarar verecek bir durum söz konusu olmadığı sürece gizlilik ilkesine uygun davranılmalıdır.
- Bireyin durumu veya davranışlarının risk teşkil ettiği durumlarda danışman uygun şekilde bu kişiye haberdar ederek bu bilgiyi ilgililerle paylaşabilir.

Rehberlik Hizmetleri Verilirken Her Yönüyle Tanımak Amaçlanır.

Öğrenciler , kişilik özellikleri yönünden eşit değildir. Her öğrenci kendine özgü özelliklere sahiptir. Öğrencileri kişilik, ilgi, yetenek, tutum ve gelişim özellikleri yönünden değerlendirmek önemlidir.

Bu süreçte sosyoekonomik kültürel vb. sebeplerden ötürü de farklılaşma söz konusudur.

Bu yüzden öğrenci her yönüyle değerlendirilmelidir.

Toplanan nesnel ve güvenilir bağlamda öğrencinin kendisini daha iyi tanıyarak sağlıklı kararlar almasına yardımcı olunur.

Rehberlik Hizmetleri İlgililerin İşbirliğine Dayanır

- ✓ Rehberlik hizmetleri öğretim ve yönetim etkinliklerini tamamlayan eğitim programının ayrılmaz bir parçasıdır.
- ✓ Danışmanların öncülüğünde yöneticiler, öğretmenler okul içi ve dışı kişilerin desteğiyle ortak amaç doğrultusunda **ortak bir anlayış** çerçevesinde yürütülür.

Rehberlik Hizmetlerinde Süreklilik Esastır

✓ Öğrenciler yaşam boyunca sürekli olarak gelişmekte ve buna bağlı olarak değişim yaşamaktadır. Bu gelişmelere paralel olarak çevredeki olanakları değerlendirme, karşılaşılan problemleri çözümlenmeleri için kendilerini tanımaları gerekir.

✓ Yani rehberlik hizmeti sadece belli zamanda ya da sürede öğrenciye karar verme veya uyum sağlama aşamasında anlık sunulan yardım hizmetleri olmayıp süreklilik özelliği taşır.

Rehberlik Uygulamaları Her Okulun Amaç ve İhtiyaçlarına Göre Değişir

Hangi öğretim kademesinde veya hangi türde olursa olsun her düzeydeki okulda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Okullarda uygulanan rehberlik hizmetlerinin temel felsefesi ve ilkeleri değişmekle birlikte okulun yapısı niteliği eğitim düzeyi, gelişim amacı ve koşulları, sınırlılıkları, hedefleri beklentileri farklılık gösterir ve bu farklılık gözetilerek rehberlik uygulamaları planlanır.

Rehberlik Hizmetlerinin Yürütülmesinde Bilimsellik ve Profesyonellik Esastır.

En genel tanımıyla bilim, sistematik bilgiler bütünüdür ya da gözlem ve deneye dayalı sistemli bilgiler bütünüdür denilebilir.

PDR hizmetleri herkesin kendine göre uygulanacağı bir etkinlik olmayıp okul, il, ilçe, bakanlık düzeyinde örgütlenmiş yetki ve sorumlulukları açık bir şekilde tanımlanmış profesyonel bir süreçtir.

Rehberlik programlarında yer alan çalışmaların nasıl, ne zaman ve kimler tarafından yürütüleceği bir plana bağlıdır.

Rehberlik Eğitiminin Ayrılmaz ve Tamamlayıcı Bir Parçasıdır.

- ✓ Rehberlik hizmetlerinin eğitimin diğer boyutları ile uyum içinde yürütülmesi gerekmektedir.
- ✓ Rehberlik ve eğitim, görev ve rol ayrılığına rağmen aynı amaca hizmet eder.

Rehberlik Hizmetleri Yararlanmak İsteyen Her Bireye Sunulur.(Tüm Öğrencilere Açıktır)

Tüm bireyler kendini gerçekleştirme gizli gücü ile dünyaya gelirler. Rehberlik de nihai amacı olan bu hedef kapsamındadır ve her bireyin rehberliğe ihtiyacı vardır.

Sonuç olarak rehberlik sadece sorun yaşayan bireylere yönelik bir hizmet değildir. Sorunlu ya da sorunsuz tüm öğrencileri kapsayan bir süreçtir.

REHBERLİK HİZMETLERİ HEM BİREYE HEM DE TOPLUMA KARŞI SORUMLUDUR.

- ♣ Rehberlik hizmetleri bireyin istek ve ihtiyaçlarına yönelik hizmet sunup, bireye yardım ederken bireyin topluma uyum sağlamasını da kolaylaştırmaktadır.
- ♣ Birey merkeze alınırken toplum göz ardı edilmemelidir. Bireyle toplum arasında bir denge kurulmalıdır.

Rehberliğin İlgili Olduğu Bilim Dalları

Rehberliğin İlgili Olduğu Bilim Dalları

Psikoloji

- İnsan davranışlarını, algılama ve duyguları gibi ruhsal duyguları etkileyen konuları inceleyen bir bilim olması nedeniyle psikolojik danışma ve rehberlik alanı ile çok yakından ilgilidir.

Sosyoloji

- İnsanın toplumsal yaşamını açıklar.

Antropoloji

- Toplumların yaşama biçimlerini yani kültürlerini inceleyen bir bilim dalıdır. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile sunulan yardımlarda, bireyin içinde duğup büyüdüğu kültürel yapının dikkate alınması gerekir.

Ekonomi

- Rehberlik hizmetleri bireylere iş edinme ve meslek seçimi gibi konularda yardımcı olmaya çalışırken ekonomi biliminden faydalanır.

Rehberlikle Öğretim Arasındaki Farklar

- Öğretim gruplara yönelik olarak akademik alanla ilgili bilgi ve becerileri kazandırmak için yapılır. Rehberlik ise, bireylere yönelik sosyal ve duygusal gelişime destek olmak için yapılır. Ancak grupta da rehberlik ve psikolojik danışma yapılabilir.
- Öğretimde ölçme ve değerlendirme vardır. Rehberlikte ise bireyin kendini anlaması ve değerlendirmesi vardır.

- Eğitim ve öğretimde disiplin vardır. Rehberlikte ise öz disiplin vardır.
- Öğretim bireyin nesnel(dış) dünyasına yöneliktir. Rehberlik ise bireyin öznel(iç) dünyasına yöneliktir.
- Öğretimde toplumun değer hükümleri vardır. Rehberlikte ise yargılama yerine algılama vardır.

- Öğretimde zorunluluk vardır. Rehberlikte ise gönüllülük vardır.
- Öğretimde gizlilik yoktur. Rehberlikte gizlilik ilkesi vardır.
- Öğretim işini yürüten öğretmenler ile rehberlik hizmetini yürüten psikolojik danışmanların yetiştirme programları farklıdır.

Rehberlikte Yanlış Anlayışlar

Rehberlikte Yanlış Anlayışlar

- ✓ Psikolojik danışma ve rehberlik yardımı, bireye tek yönlü olarak doğrudan doğruya yapılan bir yardım değildir: Rehberlik yardımı karşılıklı etkileşimi ve güveni gerektiren bir yardım sürecidir.

Rehberlik Yardımı

**Öğrenci
(Problemlili
Kişi)**

**Psikolojik
Danışman
(Yardımlı Veren)**

- ✓ Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin temelinde bireye acımak, onu kayırmak, her sıkıntıya düştüğünde bireye kanat germek ve sorunlarını onun adına çözmek gibi bir anlayış yoktur: Rehberlik anlayışına göre birey güçlü ve değerli bir varlıktır. Sorunlarını çözebilecek güç ve donanıma sahiptir.
- ✓ Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri bireyin sadece duygusal yanı ile ilgilenmez: duygusal süreçler esas olmakla birlikte , bireyin bir bütün olarak tüm gelişimi ile yakından ilgilenilir.
- ✓ Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde kullanılan bütün yöntem ve teknikler amaç değil, araçtır.
- ✓ Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri , akademik bir öğrenme konusu ya da ders değildir. Rehberlik yardımının merkezi bireyin kendisidir. Amaç bilginin kendisini vermektense bilginin kaynağına yönlendirmektir.

- ✓ Rehberlik bir disiplin görevi değildir, rehberlik yargılamaz ve ceza vermez.
- ✓ Psikolojik danışma ve rehberlik her türlü sorunu hemen çözebilecek sihirli bir güce sahip değildir.
- ✓ Rehberlik yardımı sadece sorunlu öğrencilere verilen bir yardım değildir.
- ✓ Rehberlik, akıl ve öğüt verme işi değildir. Esas olan bireyin kendini tanıması ve kendini gerçekleştirmesine yardım etmektir.

Rehberliğin Dayandığı Temeller

Rehberliğin Dayandığı Temeller

Geleneksel eğitim anlayışındaki hızlı değişim yerini eğitim yaklaşımlarına bırakmaya başlamış ve eğitim anlayışındaki bu yeni durumun bir sonucu olarak rehberlik hizmetleri Psikolojik,sosyolojik ve felsefi nedenlerle günümüzde okullar için vazgeçilmez bir hizmet alanı haline gelmiştir.

Rehberliğin Psikolojik Temelleri

Canlıların davranışlarını inceleyen, ruhsal yapılarını araştıran psikoloji biliminin ortaya koyduğu bulgular ve bunlara dayanarak ortaya çıkan kavramlar; anlayışlar ve kurallar, psikolojik yardım hizmetlerinin bugünkü hale gelmesinde önemli bir faktör olmuştur.

Psikoloji biliminin ortaya koyduğu önemli bulgu ve kavramlardan bazıları bunlardır;

Bireysel Farklar

Gelişim psikolojisi bulguları açısından bakıldığında bireyler her yaş grubunda farklı gelişim dönemleri yaşamakta ve bu gelişim dönemleri farklı özellikler içermektedir. Aynı gelişim döneminde bulunan kız ve erkeklerin farklı niteliklere, yetenek ve özelliklere sahip oldukları görülmektedir.

Her insanın davranışındaki bu değişmelere rağmen değişmez davranışları (zeka, benlik kavramı, kaygı, dikkat) belirlemek ve ölçmek için psikolojide yöntemler gelişmiştir. ayrıca psikoloji, ölçülebilen bu değişmez davranışlarla olduğu kadar bunlar arasındaki ilişkilerin ölçülmesinde de başarılı olmuştur.

Bireysel farkları belirginleştiren en önemli etmen insan zekasıdır. Gardner'ın çoklu zeka kuramından yararlanarak bugün 8 temel zeka türünden bahsedilmektedir.

Gardner'ın tespit ettiği zeka türleri şunlardır.

ZEKÂ TÜRLERİ

uzamsal
dünyayı üç boyutlu
algılar

doğasal
canlılara ve
doğaya
ilgi
duyar

müziksel
kendini
müzikle
ifade
eder

içsel
kendini
duygularını
istediklerini
anlar

hipotez
oluşturur
ve
kanıtlar

mantıksal
matematiksel

sözel
kendini
doğru
sözcüklerle
ifade eder

kinestetik
beden zihin
koordinasyonu
iyidir

sosyal

bireylerin
duygularını
önemser

varoluşsal
neden yaşıyoruz
neden ölürüz
sorularına cevap arar

Bireyin Duygusal Yönüne Verilen Önemin Artması

İnsan doğasının bütünü dikkate alındığında, duygu yaşantılarının ve toplumsal ilişkilerin yaşamın en önemli yönleri olduğu görülmektedir. Okullarda öğrencilerin yalnızca edindikleri bilgi donanımları ile değil, toplumsal yaşantıları ve duygusal yönleriyle de ele alınmaları, bu özellikleri dikkate alınarak değerlendirmeleri onların kendilerini gerçekleştirmelerine daha fazla yardımcı olacaktır.

Salovey, kendi duygusal zeka tanımını yaparken Gardner'ın kişisel zeka yetenekleri kavramını da tanımının içine katmış ve temel duygusal zeka yeteneklerini beş ana başlıkta toplamıştır.

ÖZBİLİNÇ

Kendini tanıma duygusal zekanın temelidir. Duygularını tanıyan kişiler hayatlarını daha iyi idare edebilirler. Bu kişiler, kişisel karar gerektiren konularda ne düşündüklerinden çok daha emindirler.

DUYGULARI İADE EDEBİLMEK

• Bu yeteneği zayıf olan kişiler sürekli huzursuzlukla mücadele ederken, kuvvetli olanlar ise herhangi bir durum karşısında kendilerini daha kolay toparlayabilirler.

KENDİNİ HAREKETE GEÇİRMEK

• Kısacası duygularda tıkanıp kalmamaktır. Bu beceriye sahip kişiler yaptıkları her işte daha üretken ve etkili olabilmektedirler.

BAŞKALARININ DUYGULARINI ANLAMAK

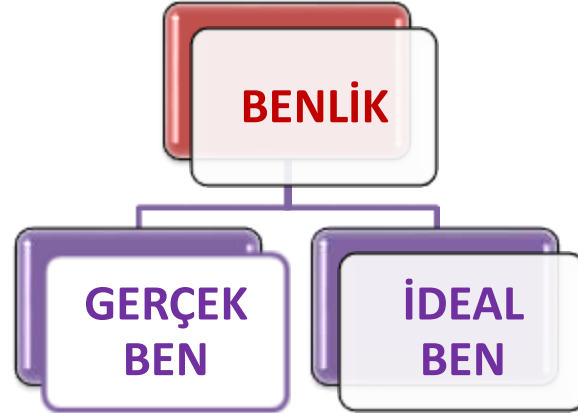
• Empatik kişiler başkalarının neye ihtiyacı olduğunu, ne istediğini gösteren belli belirsiz sosyal sinyallere karşı daha duyarlıdır.

İLİŞKİLERİ YÜRÜTEBİLMEK

• Bu beceriler popüler olmanın, liderliğin, kişilerarası etkililiğin altında yatan unsurlardır. Bu becerilerini geliştirmiş kişiler insanlarla sürtünmesiz bir etkileşim sürdürmeye dayalı her alanda başarılı olur ve parlak bir yaşam sürdürebilirler.

Benlik Kavramı

İnsanın kendini algılayış biçimi olarak da tanımlanan benlik “ben neyim?”, “özelliklerim, yeteneklerim nelerdir?”, “ne olmak istiyorum?”, “nasıl davranmalıyım?” ve “amaçlarım neler?” gibi sorulara ilişkin cevaplar verir. Ve bireyin davranışlarının temelinde benlik kavramı vardır.

Gerçek ben: Ulaşılan düzey

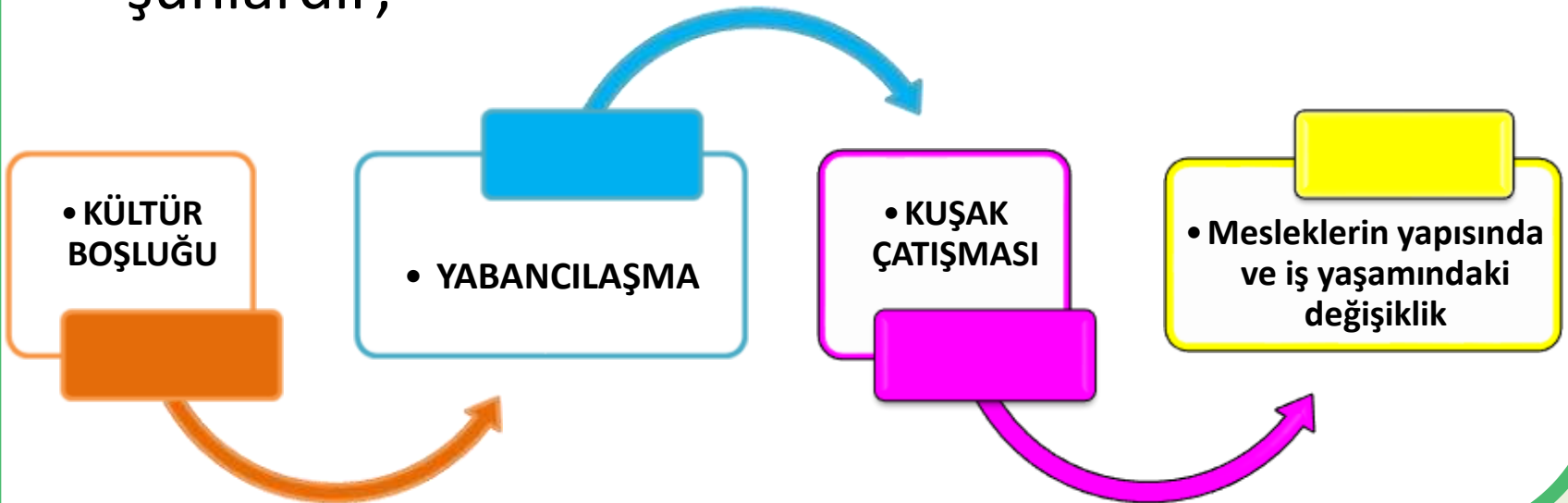
İdeal ben: ulaşmak istenen düzey

Bazı insanların ideal ve gerçek benlik algılamaları birbirine yakındır. Bu yakınlığın düzeyi sahip olunan benlik algısının daha sağlıklı olduğunu gösterir.

Bireylerin gerek kiřilik gerekse benlik geliřiminde psikolojik danıřma ve rehberliđin dűzeltici ve koruyucu iřlevleri, bireylerin kendilerine ve kiřiliklerine iliřkin olumsuz algılamalarının olumluya dűnűřtűrűlmesi, bu olumsuz algılamaların bireye vereceđi hasarı en aza indirmeye ve ۆnlemeye çalıřması bakımından ۆnemlidir.

Rehberliğin Sosyolojik Temelleri

Öğrencilerin okul yaşamlarında sergiledikleri davranışlarını anlamak ve gerekli rehberlik hizmetlerini sunabilmek için o toplumun özelliklerini de dikkate almak gerekir. Bu özellikler şunlardır;

Kültür Boşluğu

Kültür bir toplumu oluşturan maddi ve manevi değerlerin bütünüdür. Maddi değerler ekonomi,bilim ve teknolojiyi; manevi değerler ise ahlak yapısı,değer ve anlayış biçimlerini içermektedir.

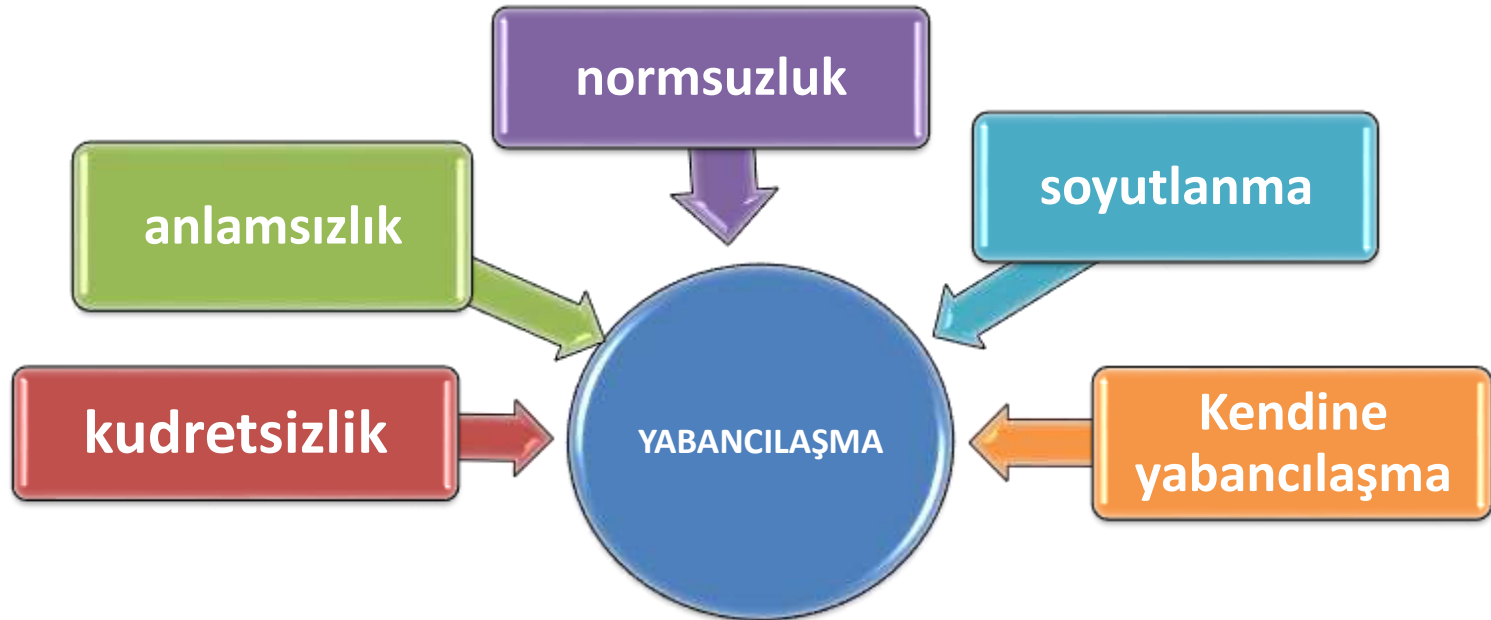
Toplumlar için maddi değerlerin manevi değerlerin üzerinde tutulması ve maddi kültürün manevi kültürden daha hızlı değişmesi ise kültür boşluğu olarak ifade edilmektedir.

Bir toplumda kültür boşluğunun oluşması toplumsal zlmeyi meydana getirir. Toplumsal çözülmeler ise, ahlaki yozlaşmalara,bireyselleşmeye,uyuşturucu ve alkol kullanımına,suç artışına ve intiharlara neden olabilir. Bu nedenle de psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine gereksinim duyulmaktadır.

Yabancılaşma

Yabancılaşma ,toplum ve kültüre karşı bireydeki kayıtsızlık ve ilgisizlik hissi ya da bireylerin kendilerinden ve diğerlerinden uzaklaşma ve ayrılmaları biçiminde ifade edilir.

Yabancılaşmayı meydana getiren 5 faktör;

Kuşak Çatışması

Aralarında belirgin yaş grupları bulunan iki ya da daha fazla kişinin birbirlerini reddetmeleri,sağlıklı iletişim kuramamaları ve anlaşmazlıklar içinde olmaları şeklinde tanımlanır.

Kuşak çatışmasının en belirgin özellikleri;

- Değer yargılarındaki değişmeler
- Genç bireylerin kimlik kazanma ve kanıtlanma sürecinde bulunması
- Teknolojik gelişmeler
- Toplumsal değerlerin değişmesi
- Önemli toplumsal olaylar (savaşlar-devrimler) dir.

Kuşak çatışması durumunda bireylerin birbirlerini daha iyi anlamaları ve uyumlarını arttırmalarına yönelik olarak psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine gerek duyulur.

Mesleklerin Yapısında ve İş Yaşamındaki Değişiklik

İş alanlarındaki gelişmelerin ve çalışma koşullarındaki değişkenliğin, kimlik ve meslek arasındaki uyum sorunlarının ortaya çıkmasında önemli etkileri vardır.

Meslek sadece ekonomik gereksinimlerin karşılanması için değil, aynı zamanda psiko-sosyal gelişim ve doyum sağlamak için de sürdürülen bir uğraştır.

Bu nedenle çeşitlenen meslek alanlarından öğrencilerin haberdar edilmesi, bunlardan kendilerine ilgi, yetenek ve değerler açısından uygun olanların belirlenmesi üzerine mesleki rehberlik çalışmaları yapılmaktadır.

REHBERLİĞİN FELSEFİ TEMELLERİ

- Dünyada demokratik düşüncenin gelişmesi
 - Bireye verilen değerin artması
 - Öğrenci merkezli eğitim anlayışının gelişmesi
 - Demokrasinin eğitime katkısı
 - Bireyin karar verme ve seçme özgürlüğünün gelişmesi
- rehberlik hizmetlerinin okullarda önemini arttırmıştır.

İnsan hayat ve davranışları ile ilgili felsefi görüşler bireyci görüş ve toplumcu görüş olmak üzere iki gruba ayrılabilir.

Bireyci görüş

Merkezinde insan vardır. Bireyin kişisel mutluluğu, bütünlüğü, refahını ve özgürlüğünü ön planda tutar.

Toplumcu görüş

Merkezinde toplum vardır. Toplumun mutluluğunu huzurunu ve refahını ön planda tutar. Bu görüşte toplum bireyden daha önemlidir ve birey toplum için çalışmalıdır.

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE REHBERLİĞİN GELİŞİMİ

Rehberliğin Amerika'da Gelişimi

➤ Rehberlik 20. yy başlarında ilk olarak Amerika'da ortaya çıkmıştır.

Amaç hızla gelişen endüstrinin beklentilerine karşılık verebilmek ve insanları yeni iş ve meslek hayatının koşullarına hazırlamaktır. Bu yüzden ilk olarak mesleki rehberlik çalışmaları başlamıştır.

➤ Frank Parsons tarafından 1908 de Boston'da kurulan meslek bürosu ilk mesleki rehberlik bürosudur.

Burada çalışmalar yapan Parsons'un amacı gençleri ilgi ve yeteneklerine uygun alanlara yöneltmeyi sağlamaktı.

➤ 1913 yılından itibaren de rehberlik Amerikan eğitim sistemine girmiştir.

➤ 1915'te öğretmen, öğrenci ve velileri bilgilendirmek amacıyla Boston Enformasyon Dairesi ve akabinde de Boston Mesleki Rehberlik Dairesi kurulmuştur.

➤ 1910 lu yıllarda kurulan APGA (Amerikan Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik Dairesi) 1952 yılında dünyanın en büyük meslek örgütlerinden biri olmuştur.

Rehberliğin Avrupa'da Gelişimi

- Genel itibariyle Avrupa'da rehberliğin gelişimi 1950'li yıllardan sonra gelişmeye başlamıştır.
- Almanya, Fransa ve Avusturya'da 1959
İtalya ve İngiltere'de 1963
Belçika'da 1947 yılında Çalışma ve Milli Eğitim Bakanlığının finansıyla rehberlik hizmetleri başlamıştır.

Rehberliğin Türkiye'deki Gelişimi

- Ülkemizde rehberlik çalışmaları 1950'li yıllarda başlamıştır.
- Türk Eğitim Sisteminin incelenmesi için yurtdışından uzmanlar getirilmiştir ve Hasan Tan, Behia Baymur gibi bazı eğitimciler Psikolojik danışma ve rehberlik alanlarında uzmanlaşmak için Amerika'ya gönderilmişlerdir.
- 1953 yılında Talim ve Terbiye Dairesine bağlı eğitimde kullanılacak ölçme araçlarını geliştirmek için 'Test ve Araştırma Bürosu' kurulmuştur.
- 1953-1954 öğretim yılında Gazi Eğitim Enstitüsü'nün Pedagoji ve Özel Eğitim bölümlerinde Rehberlik ve Rehberlik Teknikleri dersi okutulmaya başlanmıştır.

- 1955 yılında Ankara Demirbahçe İlköğretim Okulunda “Psikolojik servis Merkezi” adında Rehberlik ve Arastırma Merkezi açıldı.
- 1965’te Ankara Üniversitesi Eğitim Fakakültesi Eğitim Psikolojisi ve Rehberlik Bölümü açıldı.
- 1970’li yıllarda okullarda Psikolojik Danışma ve Rehberlik servisleri örgütlendi.
- 1970’te PDR hizmetleri Bakanlık teşkilatı içerisinde yapılanmaya başladı.
- 1973 yılında çıkarılan1739 sayılı Mille eğitim Temel Kanununda yönetme kapsamında PDR bir yasa maddesi olarak yer aldı.
- 1970-71 öğretim yılında 24 ortaöğretim kurumunda PDR çalışmaları başlatıldı.
- 1974-75 öğretim yılında tüm öğretim kurumlarında rehberlik etkinlikleri için rehberlik saati adında haftada2 saatlik zaman ayrıldı.

- 03.02.1984' te YÖK kanunca her üniversitenin kendi bünyesinde PDR merkezi kurması yasal bir zorunluluk haline geldi.
- 1983 yılında MEB içerisinde Özel eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü kuruldu ve illerdeki Rehberlik ve Araştırma Merkezleri bu merkeze bağlandı.
- 1989 yılında PDR derneği kuruldu.
- 1995 yılında Akkoyun tarafından PDR programlarının standartlaştırılması ile ilgili ilk çalışmalar başlatıldı.
- 1995'ten sonra psikolojik danışmanlar okullara atanmaya başladı. Psikolojik danışma hizmetleri ilköğretim okullarında da yaygınlaşmaya başladı.

- TEŞEKKÜRLER...